

КОНКУРЕНТНІ ПОЗИЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ МОРЯКІВ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПРАЦІ

*Тарновська І.В., к.е.н., доцент
Державний університет інфраструктури та технологій, м. Київ*

Ринок праці являє собою найбільш складний і динамічний елемент ринкової економіки. Тут не тільки переплітаються інтереси працівників і роботодавців, а й відображаються всі соціально-економічні, політичні, демографічні та інші процеси в суспільстві [1].

Морський ринок праці є специфічним сегментом всесвітнього ринку робочої сили. За даними International Shipping Federation (ISF), сьогодні морський ринок праці охоплює більше 1500000 моряків, які представляють 150 країн. Але при цьому 10 країн постачають 51% офіцерів та 59% рядових флоту. Лідирують тут з великим відривом Китай та Філіппіни (приблизно 30% всіх моряків), а також Індонезія, Туреччина, Росія і Україна, що продемонстровано в табл. 1 [2].

Таблиця 1 – Найбільші країни-постачальники моряків для світового торговельного флоту у 2019 році

№ з/п	Країна	Загалом офіцерів та рядових	Офіцери	Рядові	% від загальної кількості
1.	Китай	243 635	101 600	142 035	14,78
2.	Філіппіни	215 500	72 500	143 000	13,08
3.	Індонезія	143 702	51 237	92 465	8,72
4.	Росія	97 061	47 972	49 089	5,89
5.	Індія	86 084	69 908	16 176	5,22
6.	Україна	69 000	39 000	30 000	4,18
7.	Туреччина	38 985	18 568	20 417	2,36

Джерело: Складено автором за матеріалами [2,3]

Слід зазначити, що в останні роки на морському ринку праці при значному надлишку пропозиції рядового складу спостерігається зростаючий дефіцит складу командного. При цьому найбільш гостро відчувається нестача саме кваліфікованих моряків – капітанів та старших механіків. Якщо 10 років тому 39% всіх робочих місць припадало на офіцерські посади, то у 2019 році – вже 47% [2].

У дослідженні стану ринку праці на світовому морському торговельному флоті з тривогою наголошується, що командний склад з найбільш розвинених країн (США, Західної Європи, Японії) має відносно високий вік. Більше 25% офіцерів з цих країн старше 50 років, понад 50% - старше 40 [3]. Такі показники ставлять українських моряків в більш вигідне становище на міжнародному ринку праці, адже вітчизняні офіцери досягають високих посад в більш молодому віці - до 40 років.

Зрозуміло, що дані країни становлять пряму конкуренцію українським морякам. Наприклад, на Філіппінах робота на судах під іноземними прапорами

є державною політикою з відповідними наслідками - укладання договорів з великими судновласниками про винятковий найм філіппінських моряків в обмін на певні пільги.

Вихідці з азійських країн більш старанні і часто вимагають меншу заробітну плату від судновласників. Але українські моряки мають якості, за які їх цінують всі світові судновласницькі компанії. Основні переваги українських моряків можна розділити на три категорії: професійну, культурну та географічну [4].

На жаль, останнім часом відзначається тенденція до скорочення заявок на українських моряків від іноземних судновласників. Основними причинами такого скорочення є: державна політика Китаю в сфері мореплавства; завищені вимоги по заробітній платі в порівнянні з філіппінцями, китайцями та індусами; корупція в Україні: покупка медичних сертифікатів і кваліфікаційних морських документів, «навчання» і «здача іспитів» за певну мзду і т.і.; вживання алкоголю / наркотиків під час рейсу [5].

Проведене дослідження світового ринку праці моряків демонструє, що останнім часом на ньому лідируючі позиції займають країни Азійського регіону, зокрема Китай, Філіппіни, Індонезія. Поки там кваліфікованих офіцерів мало, але є тенденція до збільшення їх кількості, завдяки внутрішнім морським програмам. Також спостерігається зростаючий дефіцит командного складу при значному надлишку пропозиції рядового складу екіпажу суден.

Українські моряки відзначаються рядом конкурентних переваг, основними з яких є освіченість і ерудованість офіцерів, їх самостійність, здатність прийняти нестандартне рішення. Однак брак підтримки цієї галузі з боку держави Україна та недосконалість системи підготовки фахівців сприятиме втраті конкурентних позицій на світовому ринку праці.

Література:

1. Примачев Н. Т. Примачева Н. Н., Вовк О. В., Ксендзова Н. А. Предпринимательство в торговом судоходстве: монографія. Одеса: ОНМА, 2008. 376 с.
2. Manpower Report 2019. URL: <https://www.manpowergroup.com/media-center/news-releases/manpowergroup+reports+2nd+quarter+2019+results>.
3. Review of Maritime Transport, Report by the UNCTAD secretariat. New York and Geneva: United Nations, 2020. 184 p.
4. Ukrainian Seafarers – Opportunities For Future Development. URL: <https://www.hellenicshippingnews.com/ukrainian-seafarers-opportunities-for-future-development/>.
5. Украинские моряки «сдают позиции» на международном рынке труда. URL: <http://www.seafarersjournal.com/opinions/nashi-moryaki-sdayut-pozitsii-na-mezhdunarodnom-rynke-truda/>.